

KUTUBXONA VA MUZEY — TA'LIM, TARBIYA VA AXBOROT MAKONI

Adhamova Nigora Obidjon qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti "Professional ta'lim va san'at" fakulteti talabasi

Anotatsiya: Ushbu maqolada kutubxona va muzeylarning jamiyat hayotida, xususan, yosh avlodning intellektual va ma'naviy kamolotida tutgan o'rni tahlil qilinadi. Kutubxonalarning zamonaviy axborot markazlariga aylanishi hamda muzeylarning tarixiy xotira va ko'rgazmali ta'lim manbai sifatidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalarning ushbu maskanlar faoliyatiga integratsiyalashuvi va ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: kutubxona, muzey, ta'lim-tarbiya, axborot maskani, ma'naviyat, raqamli resurslar, intellektual salohiyat, madaniy meros, eksponat, mutolaa madaniyati.

Library and Museum: A Space for Education, Upbringing, and Information

Abstract: This article analyzes the role of libraries and museums in the life of society, particularly in the intellectual and spiritual development of the younger generation. It highlights the transformation of libraries into modern information centers and the importance of museums as sources of historical memory and visual education. Furthermore, the article discusses the integration of digital technologies into these institutions and their role in increasing educational efficiency.

Keywords: library, museum, education and upbringing, information space, spirituality, digital resources, intellectual potential, cultural heritage, exhibit, reading culture.

Библиотека и музей — пространство образования, воспитания и информации

Аннотация: В данной статье анализируется роль библиотек и музеев в жизни общества, в частности, в интеллектуальном и духовном развитии подрастающего поколения. Освещается трансформация библиотек в современные информационные центры и значимость музеев как источников исторической памяти и наглядного обучения. Также рассматривается интеграция цифровых технологий в деятельность этих учреждений и их роль в повышении эффективности образования.

Ключевые слова: библиотека, музей, образование и воспитание, информационное пространство, духовность, цифровые ресурсы, интеллектуальный потенциал, культурное наследие, экспонат, культура чтения.

Bugungi globallashuv va axborot asrida jamiyatning taraqqiyot darajasi uning ilm-fanga, kitobga va tarixiy merosga bo'lgan munosabati bilan belgilanadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar negizida "Uchinchi Renessans" poydevorini barpo etish g'oyasi yotibdi. Ushbu ulug'vor maqsadga erishishda kutubxona va muzeylar shunchaki axborot saqlash joyi emas, balki jamiyatning asosiy ta'lim va tarbiya o'choqlari sifatida namoyon bo'lmoqda. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Kitob o'qigan insonning dunyoqarashi keng, ma'naviyati boy bo'ladi". Xuddi shuningdek, muzeylar millatning o'tmishi va bugunini bog'lovchi, yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantiruvchi tirik tarix maskanidir.

Kutubxona — insoniyat tomonidan yaratilgan barcha bilimlarning jamlangan maskani. Zamonaviy kutubxonalar bugungi kunda faqat bosma kitoblar berish bilan

cheklanmay, keng qamrovli axborot-resurs markazlariga aylandi. Hozirgi kunda Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi va viloyat axborot-resurs markazlari yagona elektron tarmoqqa birlashmoqda. Bu foydalanuvchilarga dunyoning istalgan nuqtasidan turib noyob qo‘lyozmalar va ilmiy adabiyotlardan foydalanish imkonini beradi. Kutubxona insonda nafaqat bilim, balki madaniyatni ham shakllantiradi. Mutolaa jarayoni diqqatni jamlash, tanqidiy fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu esa yoshlarni turli yot g‘oyalar va "ommaviy madaniyat"ning salbiy ta’siridan himoya qiluvchi ma’naviy qalqondir.

Muzeylar — vaqt to‘xtagan va tarix so‘zlaydigan muqaddas maskandir. Agar kutubxonada bilim nazariy o‘rganilsa, muzeyda u vizual tarzda mustahkamlanadi. Pedagogikada ma’lumki, inson ko‘rgan ma’lumotining 70-80 foizini eslab qoladi. Muzeyga tashrif buyurgan talaba buyuk ajdodlarimiz – Amir Temur, Mirzo Ulug‘bek yoki jadid bobolarimizning shaxsiy buyumlarini, asarlarini ko‘rar ekan, unda milliy g‘urur tuyg‘usi shakllanadi. Bugungi kunda ta’lim tizimiga "muzey pedagogikasi" tushunchasi kirib keldi. Bu — darslarni bevosita muzey zallarida o‘tish orqali fanga bo‘lgan qiziqishni oshirish demakdir. Masalan, "O‘zbekiston tarixi" darsining Temuriylar tarixi davlat muzeyida o‘tilishi har qanday darslikdan ko‘ra samaraliroq natija beradi.

Axborot xurujlari ko‘paygan zamonda kutubxona va muzeylar "saralangan axborot" manbai hisoblanadi. Internetdagi tekshirilmagan, soxta (feyk) ma’lumotlardan farqli o‘laroq, kutubxonadagi kitoblar va muzeydagi eksponatlar ilmiy asoslangan va ishonchlidir. Kutubxona va muzeylar yoshlarga:

1. Axborotni saralashni;
2. Haqiqiy manbani soxtasidan ajratishni;
3. Milliy qadriyatlarni qadrlashni o‘rgatadi.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, kutubxona va muzeylar jamiyatning madaniy va ma’rifiy darajasini ko‘rsatuvchi ko‘zguidir. Ma’rifatli millatni tarbiyalash uchun

ushbu maskanlarga e'tiborni yanada kuchaytirish, ularning moddiy-texnik bazasini zamonaviylashtirish va yoshlarning ushbu maskanlarga tashrifini tizimli yo'lga qo'yish lozim. Kutubxona — bu kelajak poydevori, muzey esa — o'tmish sabog'idir. Ushbu ikki maskan birlashgan joyda esa komil inson shaxsiyati shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining “Kutubxona-axborot faoliyati to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent: Lex.uz.
2. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', kelajagi yorug' bo'ladi. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
3. Yo'ldoshev J.G'. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2014.
4. Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi rasmiy sayti: www.natlib.uz
5. O'zbekiston muzeylari portali: www.culturalheritage.uz